

ingediend op **2089** (2023-2024) – Nr. 2
5 april 2024 (2023-2024)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Kristof Slagmulder en Hilâl Yalçın

over het voorstel van decreet

van Koen Daniëls, Loes Vandromme, Jean-Jacques De Gucht,
Kathleen Krekels, Katrien Schryvers en Karolien Grosemans

**tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs
van 17 december 2010
en het decreet van 8 mei 2009
betreffende de kwaliteit van het onderwijs,
wat de opleiding Basisverpleegkunde betreft**

Documenten in het dossier:
2089 (2023-2024) – Nr. 1: Voorstel van decreet

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçın;
Jean-Jacques De Gucht, Bob Savenberg;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Steven Coenegrachts, Willem-Frederik Schiltz;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Toelichting door de eerste indiener.....	4
II.	Bespreking.....	5
1.	Tussenkomen van de leden	5
1.1.	Hannelore Goeman	5
1.2.	Loes Vandromme	5
1.3.	Johan Danen	5
1.4.	Kristof Slagmulder	6
2.	Antwoorden van Koen Daniëls	7
III.	Stemming	9
1.	Artikelsgewijze stemming	9
2.	Stemming over het geheel	9
	Gebruikte afkortingen	10

Op 28 maart 2024 besprak de Commissie voor Onderwijs het voorstel van decreet van Koen Daniëls, Loes Vandromme, Jean-Jacques De Gucht, Kathleen Krekels, Katrien Schryvers en Karolien Grosemans tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010 en het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van het onderwijs, wat de opleiding Basisverpleegkunde betreft.

I. Toelichting door de eerste indiener

Basisverpleegkundigen zijn onmisbaar in het Vlaamse zorglandschap, aldus *Koen Daniëls*. Vlaanderen kan het zich niet permitteren die trap in de leer- en loopbaanladder te missen. Door opmerkingen vanuit Europa bij de hbo5-opleiding Verpleegkunde, was er onzekerheid over ontstaan, met als gevolg minder instroom en op termijn mogelijk zelfs een de facto-opheffing van de opleiding. Om tegemoet te komen aan de opmerkingen van Europa en het profiel van de basisverpleegkundige te kunnen behouden, werd op federaal niveau eerst de WUG aangepast, om daar het profiel van basisverpleegkundige in te verankeren. Nadien keurde het Vlaams Parlement een decreet goed om de naam van de opleiding te wijzigen naar Basisverpleegkunde, een graduaatsopleiding, en ook enkele overgangsbepalingen vast te leggen voor het schooljaar 2023-2024, in afwachting van een definitieve decreetale verankering van de opleiding. Dat laatste is wat de indieners nastreven met het voorstel van decreet dat voorligt.

Koen Daniëls overloopt een aantal artikelen van het voorstel van decreet. Artikel 2 bepaalt dat de onderwijsinspectie en de NVAO samen bevoegd zijn voor de kwaliteitszorg. Dat is logisch, omdat de opleiding zelf een samenwerking is tussen het secundair onderwijs en het hoger onderwijs, waar respectievelijk de onderwijsinspectie en de NVAO instaan voor de kwaliteitscontrole.

Met artikel 3 schrappen de indieners de bepaling in de Codex Secundair Onderwijs dat de studieomvang minstens 36 uur per week moet bedragen.

Met artikel 5 zorgen de indieners ervoor dat studenten die sinds het schooljaar 2022-2023 met de hbo5-opleiding gestart zijn, hun traject minstens tot het schooljaar 2025-2026 in hun eigen school kunnen voortzetten en minstens tot het schooljaar 2027-2028 in hun eigen provincie. Als ze hun opleiding stopzetten en nadien willen hervatten, zijn ze wel verplicht om in het nieuwe traject in te stappen.

Artikel 6 beschrijft de kern van de opleiding: 3 jaar, 180 studiepunten. Na verwerving van de eerste 60 studiepunten krijgen studenten trouwens al onmiddellijk het diploma van zorgkundige, wat de opleiding extra aantrekkelijk maakt. De opleiding bevat ten minste 3800 uur theoretisch en klinisch onderwijs, waarvan minstens de helft klinisch onderwijs. Van dat klinisch onderwijs mag maximaal 20 procent bestaan uit simulatieonderwijs. De studiebelasting bedraagt 25 à 30 uur per studiepunten, wat de opleiding aansluiting doet vinden met het hoger onderwijs.

Artikel 6 bevat alle overgangsbepalingen.

Artikel 7 behandelt de kwaliteitszorg, met daarin alle gevoeligheden, evenwichten en afspraken die gemaakt zijn. Ook alle mogelijke verwijzingen zijn opgenomen: waartoe de opleiding cursisten moet aanzetten, het leerproces, de studieloopbaan enzovoort. Op die manier zorgen de indieners ervoor dat er voldoende aansluiting is op de WUG en op de noden in het veld.

Verder bepaalt artikel 7 hoe de opleiding beoordeeld wordt.

Artikel 8 legt vast dat de uren bijzondere pedagogische taken buiten het plafond van 3 procent gehouden worden, om zo om te kunnen gaan met de flexibiliteit van de opleiding.

Artikel 9 bepaalt de parameters voor de financiering. Om de berekening goed te kunnen vatten en geen misverstanden te doen ontstaan, raadt Koen Daniëls iedereen aan om de memorie van toelichting over dat punt na te lezen. Doordat het artikel verwijst naar een werkwijze in semesters, zou de indruk kunnen ontstaan – en daar krijgt de spreker ook vragen over – dat studenten maar voor de helft wegen ten opzichte van andere opleidingen, maar dat is een verkeerde lezing.

Artikel 11 ten slotte bepaalt onder welke voorwaarden een student kan slagen.

Koen Daniëls beseft dat er nog organisaties zijn, vooral langs Franstalige kant, die bedenkingen hebben bij het profiel van basisverpleegkundigen. Men moet echter kijken naar de inhoud van het profiel, een profiel dat in Vlaanderen echt nodig is en ook een uitermate belangrijke stap is in de leerladder. De spreker hoopt in elk geval dat er brede steun is bij de Vlaamse partijen om het voorstel van decreet goed te keuren.

II. Bespreking

1. Tussenkomen van de leden

1.1. Hannelore Goeman

Hannelore Goeman is het volledig eens met de redenering van Koen Daniëls: de zorgsector schreeuwt om goed opgeleide verpleegkundigen, ook basisverpleegkundigen. Het voortbestaan van de hbo5-opleiding werd bedreigd door evoluties op Europees vlak, maar dankzij een goede samenwerking tussen de Vlaamse en de federale overheid, en zeker ook dankzij de tussenkomst van federaal minister Frank Vandenbroucke, is dat dossier na zeer lange tijd gedeblokkeerd geraakt.

Volgens Vooruit was er een duidelijke nood aan een zorgladder in de verpleegkunde en die is nu ook in de WUG vastgelegd, met dus ook een eigen profiel voor basisverpleegkundigen, op niveau 5 of graduaatsniveau. Het voorstel van decreet vertaalt alle principes die in de WUG zijn opgenomen naar een duidelijk opleidingskader: de structuur, de invulling van het curriculum, kwaliteitszorg, financiering van cursisten en overgangsbepalingen.

Hannelore Goeman heeft eigenlijk maar een bedenking bij het voorstel van decreet. Basisverpleegkunde is de enige graduaatsopleiding die niet onder het hoger onderwijs valt en dus blijft ressorteren onder het secundair onderwijs. Dat is een gemiste kans: het maakt het moeilijker om de expertise vanuit de bacheloropleiding Verpleegkunde in te brengen in de graduaatsopleiding, terwijl dat wel zeer zinvol zou kunnen zijn – ook in de andere richting trouwens. Dat is een verbeterpunt voor de toekomst.

Los daarvan is Vooruit zeer tevreden met het voorstel van decreet en zal de fractie het vol overtuiging mee goedkeuren.

1.2. Loes Vandromme

Loes Vandromme benadrukt het belang van het voorstel van decreet. Het realiseert de broodnodige leerladder binnen de zorgsector en verankert ook een belangrijke schakel om kwalitatieve zorg te realiseren. Basisverpleegkunde is een extra opstap naar een job in de zorgsector en zorgt dus voor een grotere instroom in de sector, wat alleen maar positief is. Cd&v zal het voorstel van decreet uiteraard goedkeuren.

1.3. Johan Danen

Voor *Johan Danen* hebben studenten en onderwijsverstrekkers recht op duidelijkheid en daar zorgt het voorstel van decreet ook voor.

De spreker gaat niet in op de voorgeschiedenis van het voorstel, maar heeft er wel nog enkele vragen bij.

Ten eerste, omdat het om een voorstel van decreet gaat, moesten de indieners in principe geen advies vragen aan de Vlor, maar waarom hebben ze dat alsnog niet gedaan?

Ten tweede, tijdens de legislatuur 2014-2019 is ervoor geopteerd om de opleiding onder het secundair onderwijs te laten ressorteren. De spreker heeft daar net zoals Hannelore Goeman zijn bedenkingen bij, maar beseft ook dat dat niet direct zal veranderen. Er zal wel samenwerking zijn met het hoger onderwijs en de kwaliteitszorg zal een gedeelde verantwoordelijkheid zijn van de NVAO en de onderwijsinspectie. Dat is een model dat nog niet bestaat in Vlaanderen, dus hoe moet de spreker die samenwerking, ook op het vlak van kwaliteitszorg, precies zien?

1.4. Kristof Slagmulder

Kristof Slagmulder kijkt eerder kritisch naar het voorstel van decreet. Mede door de onzekerheid over het statuut van verpleegkundigen op niveau 5, zijn de inschrijvingen in de bestaande opleiding op twee jaar tijd met 13 procent gedaald. Er zijn ook veel studenten die de opleiding niet afmaken. De aard van de instroom wordt ook steeds diverser: er is meer zijinstroom en er zijn grote verschillen op het vlak van vooropleiding, basiscompetenties en kennis van het Nederlands. Dat alles zet de opleiding onder druk, wat dan weer zorgt voor een grotere uitstroom van docenten.

Door de komende pensioneringsgolf en het lagere aantal inschrijvingen in de bacheloropleiding dreigt er een aderlating. Door de devaluering van de basisverpleegkundigen, wordt de graduaatsopleiding ook minder aantrekkelijk, met als gevolg nog minder verpleegkundigen. Er was een denkpiste om de hbo5-opleiding naast de graduaatsopleiding te laten bestaan, maar het voorstel van decreet laat daar geen ruimte voor.

Hoewel de opleiding onder het secundair onderwijs zou vallen, is er toch een duidelijke 'veracademisering' merkbaar, met de introductie van studiepunten en flexibiliteit in de leerwegen. Dat laatste kan zeker voordelen hebben, maar als te veel studenten afwijken van het standaardtraject, dan dreigen de organisatorische lasten te ontsporen.

De spreker heeft vooral de indruk dat het voorstel van decreet een eerste stap is om de graduaatsopleiding op termijn in te kantelen in de hogescholen, zoals dat ook met andere graduaatsopleidingen gebeurd is. Dat kan negatieve gevolgen hebben voor het behoud van het profiel op niveau 5 en voor de financiering.

Er blijft verder nog onduidelijkheid over de medische handelingen die basisverpleegkundigen al dan niet mogen stellen. Dat is een federale bevoegdheid en daar ligt nog werk op de plank. In die zin is het eigenaardig om op Vlaams niveau al definitieve afspraken te maken over de opleiding, als de invulling van het profiel nog niet helemaal vastligt.

Kristof Slagmulder komt tot zijn vragen en bedenkingen bij de afzonderlijke artikelen.

Artikel 5 moet mogelijk maken dat wie de opleiding nu al volgt en vertraging oploopt, die opleiding nog minstens tot 2025-2026 in de eigen school en tot 2027-2028 in de eigen provincie kan afmaken. Hoe zal die herleiding tot één school per provincie, dat uitdoofscenario, in de schooljaren 2026-2027 en 2027-2028 precies verlopen? Welke parameters hanteren de indieners daarvoor?

Studenten die hun opleiding door ziekte of zwangerschap hebben moeten doorbreken, worden richting het nieuwe systeem geduwd, terwijl hun het tegendeel was beloofd. Dat kan tot pijnlijke situaties leiden.

Artikel 6 somt de mogelijke stage- en keuzestagesettings op, maar die zijn volgens het Vlaams Belang vaak niet realistisch, omdat studenten er niet altijd de handelingen kunnen stellen die ze conform hun profiel mogen stellen. Er rest trouwens weinig tijd om alles wat stage aanbelangt op een gedegen manier voor te bereiden.

Wat het beoordelingskader betreft: dat kader wordt ten vroegste op 1 juni 2024 verwacht, maar scholen moeten op basis daarvan wel tegen januari 2025 een opleidingsdossier opstellen, in samenwerking met een hogeschool. Ook de domeinspecifieke leerresultaten zijn nog niet afgeklopt, terwijl van de inrichters wel wordt verwacht dat ze zo snel mogelijk een curriculum uitwerken voor de domeinspecifieke leerresultaten. Dat zorgt voor bijzonder veel stress en onduidelijkheid bij de inrichtende scholen.

Artikel 9 legt de teldata op 15 januari en 15 mei, maar dat is te laat: veel studenten zijn tegen dan al gestopt, ook al is er wel veel tijd en energie in gestoken. Die tijd en energie worden op die manier niet gevaloriseerd. De sector roept op om die teldata te vervroegen, zo niet komt het neer op een verdoken besparing.

Artikel 11 bepaalt dat een cursist die de opleiding niet succesvol afmaakt, een deelcertificaat krijgt voor elk opleidingsonderdeel dat hij met vrucht heeft gevolgd, met als bedoeling gemakkelijker te kunnen instromen in een andere school. Omdat de opleidingsonderdelen en dus de opleidingscompetenties verschillen van school tot school, is die opzet volgens de spreker niet haalbaar.

Alles samengenomen meent Kristof Slagmulder dat het voorstel van decreet de kwaliteit van de opleiding niet ten goede zal komen. De opleiding wordt ook minder aantrekkelijk gemaakt. Dat zet de zorg alleen maar meer onder druk. Om die reden zal het Vlaams Belang tegen het voorstel van decreet stemmen.

2. Antwoorden van Koen Daniëls

In reactie op de tussenkomsten licht *Koen Daniëls* in eerste instantie toe dat het voorstel van decreet is ontstaan binnen een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de onderwijsverstrekkers, de betrokken scholen en hogescholen, de VLHORA, het kabinet-Weyts, het Departement Onderwijs en Vorming, AHOVOKS en de zorgambassadeur. Er was ook een klankbordgroep met vertegenwoordigers van het ruimere werkveld, de sociale partners.

Er kwamen verschillende opmerkingen over de plaats van de opleiding in het onderwijsveld. Voor Koen Daniëls zit de opleiding daar waar het secundair en het hoger onderwijs elkaar ontmoeten, het beste compromis tussen de twee werelden. Dat is een eigenstandige plaats, maar dat was ook een bewuste beleidskeuze, vooral omdat het ook budgettair gezien niet de slechtste optie is. Binnen het hoger onderwijs zou het in elk geval minder zijn.

De samenwerking tussen de NVAO en de onderwijsinspectie is trouwens niet nieuw, want zij hebben de vorige evaluatie ook samen gedaan. De kaders worden ook op zo'n manier opgesteld om de aansluiting te maken.

De Vlor zelf was inderdaad niet betrokken, maar de afzonderlijke partners waren dat wel, en dan echt de experten. Puur praktisch gezien was er ook al heel wat tijd gekropen in de aanpassing van de WUG en was het in dat opzicht weinig opportuun nog een extra advies af te wachten.

Wat de dalende studentenaantallen betreft, volgt Koen Daniëls de kritiek van het Vlaams Belang niet. De aanpassing aan de WUG neemt de onduidelijkheid die aan de basis lag van het dalende aantal inschrijvingen weg. Studenten zullen wel de gelijk handelingen kunnen stellen en het is ook duidelijk welke. Dat moet het tij doen keren.

In Wallonië is in dat opzicht trouwens geopteerd voor een andere oplossing: een opleiding van 3,5 jaar. Resultaat: door het geringe verschil met de bacheloropleiding – een half jaar – is het aantal inschrijvingen nog verder gedaald en stuikt de opleiding in elkaar. In Vlaanderen daarentegen is ervoor gekozen om de opleiding op 180 studiepunten te houden – een duidelijk verschil met de bacheloropleiding – en studenten na de eerste 60 studiepunten ook al een diploma zorgkundige te geven. Daarnaast komt er een schakeltraject voor studenten die na de graduaatsopleiding, alsnog bachelor willen worden. Dat is een leerladder met zeer duidelijke treden.

Wat de teldata betreft: op dat vlak verandert er niets, dat is een bestendiging van de bestaande situatie. Meer nog, de teldata liggen eigenlijk vrij vroeg ten opzichte van andere opleidingen. Dat hier een verdoken besparing achter zou zitten, raakt kant noch wal, stelt de spreker.

De overgangsfase is eigenlijk tweemaal zo lang als nodig om het diploma te halen. Koen Daniëls gaat ervan uit dat het op die termijn wel moet lukken om te slagen. Het alternatief is dat instellingen twee verschillende opleidingssystemen moeten blijven hanteren naast elkaar.

Studenten die zich uitschrijven uit de bestaande opleiding, kunnen nadien inderdaad niet meer instappen in het oude systeem. Ziekte is echter een overmachtssituatie en staat niet gelijk aan een uitschrijving.

Kristof Slagmulder haalde de diverse instroom aan als een bron van stress of druk, maar voor Koen Daniëls is die diverse instroom net de sterkte van de opleiding. Basisverpleegkunde trekt profielen aan die een bacheloropleiding niet direct aankunnen. Zonder de graduaatsopleiding zouden zij helemaal niet in de zorgsector terecht kunnen komen, terwijl ze net broodnodig en ook zeer gegeerd zijn. De basisopleiding houdt mensen aan boord, in een setting – het secundair onderwijs – die ze kennen.

Ook wat stages betreft, weerlegt de spreker de kritiek van het Vlaams Belang: in het desbetreffende artikel staan stages vermeld in de heelkunde, ouderenzorg, geneeskunde, geestelijke gezondheidszorg en eerstelijnszorg, met als setting ziekenhuizen of andere al dan niet residentiële settings. Daar zijn job- en dus ook stagemogelijkheden in overvloed, meent Koen Daniëls.

Basisverpleegkundigen mogen inderdaad bepaalde handelingen niet of niet autonoom stellen, maar dat is een gevolg van de federale wetgeving daarover. De N-VA is daar evenzeer kritisch over, onder het motto bekwaam is bevoegd, maar de lijsten zijn nu eenmaal wat ze zijn. Er bestaan trouwens voldoende bijscholingsmogelijkheden om bepaalde handelingen wel te mogen uitvoeren.

Waar Koen Daniëls wel kan volgen, is de kritiek over de timing. Daar zijn meerdere partijen over meerderheid en oppositie heen over tussengekomen, ook in de commissie Welzijn. Het federale niveau had de WUG sneller moeten aanpassen, en dan is het nog wachten op de relevante KB's. Dat heeft ook de timing op Vlaams niveau vertraagd en zorgt inderdaad voor enige nervositeit bij het werkveld. Het gaat echter om dezelfde scholen die binnen het huidige systeem de hbo5-opleiding inrichten, dus die starten niet van nul.

Koen Daniëls sluit af met een positieve noot: de opleiding Basisverpleegkunde is een mooi voorbeeld van hoe de leerladder vorm kan krijgen. Het is een opleiding die nauw aansluit op het niveau van het secundair onderwijs, die zicht biedt op jobzekerheid en die ook de mogelijkheid biedt om op termijn, als dat gewenst is, te schakelen naar een vervolgopleiding.

III. Stemming

1. Artikelsgewijze stemming

Artikel 1 tot en met 12 worden aangenomen met 10 stemmen tegen 2.

2. Stemming over het geheel

Het voorstel van decreet tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010 en het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van het onderwijs, wat de opleiding Basisverpleegkunde betreft, wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 2.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Kristof SLAGMULDER
Hilâl YALÇIN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AHOVOKS	Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen
KB	koninklijk besluit
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
WUG	wet betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen